

Sygn. akt II UK 40/17

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku C. s.c. w O.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.
z udziałem zainteresowanej K.W.
o ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 grudnia 2017 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 21 kwietnia 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującego się C. s.c. w O. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 21 kwietnia 2016 r. oddalił apelację odwołującego się C. s.c. w W. (dalej jako płatnik składek) od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 8 lipca 2015 r., oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z dnia 11 czerwca 2014 r., stwierdzającej, że zainteresowana K.W., jako osoba wykonująca pracę u płatnika składek na podstawie umowy o świadczenie usług, podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w okresach wskazanych w decyzji oraz określającej podstawę wymiaru składek za sporny okres.

W wyrokach sądów *meriti* przyjęto, że płatnik składek zawarł z zainteresowaną K.W. umowę o dzieło, zgodnie, z którą zobowiązała się ona do samodzielnego opracowania i wygłoszenia cykli wykładów z języka angielskiego na podstawie materiałów własnych i dostarczonych jej przez płatnika składek. Jeden cykl wykładów obejmował wykłady, które miały być wygłoszone w ciągu 30 dni. Zainteresowana realizowała wykłady dla dzieci w przedszkolu w okresie od dnia 1 października 2010 r. do dnia 30 czerwca 2011 r., otrzymując za 60 minut zajęć (dzieła) wynagrodzenie w kwocie 26 zł. Wykłady polegały na nauce dzieci w przedszkolu języka angielskiego za pomocą przygotowanych przez zainteresowaną piosenek. W ocenie Sądów obu instancji, umowa zawarta pomiędzy płatnikiem składek a zainteresowaną była umową o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy dotyczące umów zlecenia. Podkreślono, że proces dydaktyczny prowadzony w ramach placówki oświatowej nie sprowadza się do działalności twórczej, o której mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 880), a jedynie do przekazania wiedzy z danej dziedziny. A zatem łącząca strony umowa stanowiła tytuł do objęcia ubezpieczeniem społecznym stosownie do treści art. 6 ust. 1 pkt 4 oraz art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.).

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł płatnik składek, zaskarżając go w całości oraz wnosząc o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, ewentualnie o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez uwzględnienie apelacji skarżącego.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy - art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez brak w uzasadnieniu Sądu Apelacyjnego jednoznacznego wyjaśnienia przyjętej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, art. 382 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez pominięcie przez Sąd Apelacyjny istotnej części materiału dowodowego zgromadzonego przez Sąd pierwszej instancji, art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1

k.p.c. przez niedokonanie kontroli instancyjnej i nierozpoznanie wszystkich zarzutów podniesionych w apelacji, a w szczególności w zakresie naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 328 § 2 k.p.c. a także naruszenie prawa materialnego - art. 627 k.c. w związku z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych przez ich błędną wykładnię i niezastosowanie tych przepisów, mimo że zawarta przez strony umowa nie miała charakteru umowy o świadczenie usług, do której należy stosować odpowiednie przepisy dotyczące umów zlecenia, art. 6 ust. 1 pkt 4 i art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez błędne przyjęcie, że zainteresowana podlegała ubezpieczeniom społecznym z tytułu zawartej umowy cywilnoprawnej.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na podstawy przysądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. z uwagi na fakt, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne oraz skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W ocenie skarżącego zagadnienie prawne dotyczy charakteru prawnego umowy zawartej pomiędzy stronami i nazwanej umową o dzieło, a mianowicie „czy umowa ta może być traktowana, jako umowa o dzieło w rozumieniu art. 627 k.c. i nast. w związku z art. 1 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, czy też, jako umowa o świadczenie usług w rozumieniu art. 750 k.c., do której znajdują zastosowanie przepisy o zleceniu - art. 734 k.c. i nast., a mianowicie niezbędne jest dokonanie oceny charakteru umowy, na podstawie, której zainteresowana tworzyła utwory dla dzieci i następnie prezentowała je podczas zajęć z dziećmi przedszkolnymi”.

Skarga kasacyjna jest zaś oczywiście uzasadniona z uwagi na to, że w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego brak jednoznacznego wyjaśnienia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Dodatkowo wyrok Sądu Apelacyjnego narusza art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., ponieważ „brak w uzasadnieniu Sądu Apelacyjnego odniesienia do zarzutów apelacji w zakresie naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., tj. braku wyjaśnienia w podstawie faktycznej rozstrzygnięcia pominięcia przez Sąd Okręgowy następujących dowodów: autorskich materiałów do zajęć wykonywanych przez zainteresowaną oraz niewyjaśnienia w podstawie faktycznej rozstrzygnięcia, dlaczego Sąd pominął

wniosek o powołanie biegłego z zakresu prawa autorskiego w celu wydania opinii czy czynności wykonywane przez zainteresowaną stanowią utwór w myśl art. 1 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, a tym samym korzystają z ochrony przewidzianej dla przedmiotu umowy o dzieło.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania i zasądzenie od skarżącego na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Ponadto zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wobec tego wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym powyżej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie (por. postanowienie z dnia 14 września 2016 r., V CSK 143/16, LEX nr 2135552; z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, LEX nr 2069457; z dnia 1 grudnia 2015 r., I PK 71/15, LEX nr 2021944).

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienie prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz oczywistej zasadności skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Taka sytuacja wymaga na wstępie uwagi o charakterze porządkującym. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że jednocześnie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi, a można wręcz stwierdzić, że jest błędem logicznym (por. postanowienia: z dnia 13 marca 2008 r., V CSK 550/07, niepublikowane; z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, LEX nr 1430990; z dnia 23 marca 2012 r., I CSK 497/11, LEX nr 1288609; z dnia 20 marca 2014 r., I CSK 343/13, LEX nr 1523355; z dnia 15 października 2015 r., I PK 3/15, LEX nr 2021593).

Dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego konieczne jest jednak przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie, jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Ponadto twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego

jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467 czy z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468). W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383; z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, LEX nr 1661934).

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że przedstawione przez skarżącego kwestie nie spełniają wskazanych wyżej kryteriów istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 k.p.c. Po pierwsze, przedmiotem zainteresowania istotnego zagadnienia prawnego nie może być ocena zastosowania prawa w konkretnej sprawie. Istotne zagadnienie prawne nie może być do tego redukowane, bowiem wówczas będzie tyle „istotnych zagadnień prawnych” ile spraw i skarga kasacyjna stanie się powszechną trzecią instancją. Po drugie, przedstawione przez skarżącego zagadnienie prawne, to tylko pytanie o to czy strony łączyła umowa o dzieło czy też umowa o świadczenie usług. Wobec tego przedmiotem byłaby jedynie ocena prawidłowości zastosowania prawa na tle określonego stanu faktycznego i przy określonej treści sporu. Po trzecie, autorski charakter przedmiotu umowy nie ma wpływu na rozróżnianie umów o dzieło od pozostałych umów cywilnoprawnych. Dziełem mogą być umowy, które nie mają charakteru autorskiego. Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych nie jest samodzielną regulacją, z której wynika, że o autorskim charakterze przesądza wyłącznie wykonanie jej w ramach umowy o dzieło. W wyroku z dnia 28 sierpnia 2014 r., II UK 12/14 (LEX nr 1521243) Sąd Najwyższy wskazał, że wykonywanie

obowiązków w zakresie edukacji wynikających z umowy o świadczenie usług, a nawet z umowy o pracę również może polegać na przeprowadzaniu wykładów autorskich. Po czwarte, w przypadku umowy o dzieło „autorskie” w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych w postaci utworu naukowego (wykładu), przesłanką przedmiotowo istotną (przesądzającą) jest jego zakres, którego wskazanie nie może się ograniczać do danej dziedziny nauki. Tak bowiem szeroko ujęty przedmiot umowy uniemożliwia jego identyfikację wśród innych utworów intelektualnych dotyczących tej samej tematyki. Istotą wykładu, jako dzieła autorskiego, jest jego treść zawierająca przekaz określonej myśli intelektualnej twórcy, której granice wytycza z góry zamówiony temat. Skoro w momencie zawierania umowy temat wykładu jest nieznany, to nie jest możliwy do ustalenia (zidentyfikowania) jej rezultat (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2017 r., II UK 140/16, LEX nr 2310112).

Odnosząc się natomiast do przywołanej w rozpoznawanej skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej należy w pierwszej kolejności nadmienić, że w judykaturze przyjmuje się, iż oczywista zasadność skargi, przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że doszło do kwalifikowanego naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2013 r., III SK 19/13, LEX nr 1402642 oraz z dnia 3 grudnia 2014 r., III PK 75/14, LEX nr 1621619), a przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2007 r., III CSK 216/07, LEX nr 560577 oraz z dnia 20 marca 2014 r., I CSK 18/14, LEX nr 1522063). Przyjmuje się, że brak zarzutu naruszenia prawa materialnego i ograniczenie podstawy procesowej tylko do zarzutów, które zasadniczo z modelem skargi kasacyjnej są sprzeczne z reguły nie uzasadnia jej wniosków (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2008 r., II UK 5/08, LEX nr 784941). Utrwalony jest także pogląd, że skoro zgodnie z art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów i oceny dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, to i o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie można wnioskować

na podstawie zakwestionowania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 września 2012 r., V CSK 529/11, LEX nr 1222170 oraz z dnia 13 lutego 2014 r., I UK 408/13, LEX nr 1646932).

Niezależnie od rozważań poczynionych powyżej, należy stwierdzić, że zbyt ogólny jest zarzut, iż „w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego brak jednoznacznego wyjaśnienia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia (art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.). Ponadto uchybienie wymaganiom określonym w art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. może być ocenione jako mogące mieć wpływ na wynik sprawy tylko wyjątkowo, gdy braki w uzasadnieniu są tak znaczące, że uniemożliwiają kontrolę kasacyjną zaskarżonego orzeczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2015 r., IV CSK 149/15, LEX nr 1962540). Uzasadnienie Sądu Apelacyjnego wystarczająco wskazuje jaki stan faktyczny Sąd ten miał na uwadze przy ferowaniu zaskarżonego skargą kasacyjną wyroku. Podkreślić także trzeba, że zarzut naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. dotyczący braku odniesienia się do zarzutów i pominięcia dowodów, nie wykazuje, że miało to istotny wpływ na wynik sprawy widoczny *prima facie*, zwłaszcza, iż kwalifikacja prawna umowy łączącej skarżącego z zainteresowaną należała do Sądu orzekającego i nie wymaga wiadomości specjalnych, co wymagałoby przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu prawa autorskiego.

Wskazać również należy, że Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skarg kasacyjnych w analogicznych sprawach postanowieniem z dnia 5 października 2017 r., II UK 559/16 oraz z dnia 6 grudnia 2017 r., II UK 34/17.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego w myśl art. 98 k.p.c.

as